

**The Relationship between Social Intelligence and Social Anxiety with-
the Emphasizing on Mediating Role of Coping Strategies among Students
in Kavian Institute of Higher Education, Mashhad**

**Gita Radfar^{1*} , Fatemeh Hajiarbabi¹ , Nooshin Sabour Esmacili¹ **

1-Department of psychology Kavian Institute of Higher Education. Mashhad, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

Social intelligence
Social anxiety
Coping strategies
Students

ABSTRACT

This research was conducted to investigate the relationship between social intelligence and social anxiety with emphasis on the mediating role of coping strategies among students of Kavian Non-Profit Higher Education Institute in Mashhad. This research is descriptive-correlational in terms of methodology and applied in terms of purpose. The statistical population included 927 students at associate, bachelor's, and master's levels. In this study, the sample size was calculated as 274 individuals (199 female students and 75 male students) using Morgan's table. The sampling method in this research was multi-stage cluster sampling. Data were collected using the Tromso Social Intelligence Scale (TSIS), Social Phobia Inventory (SPI), and Ways of Coping Questionnaire (WOCQ). Data analysis was performed using SPSS and SmartPLS 4 software. Findings showed that coping strategies play a significant mediating role in the relationship between social intelligence and social anxiety. Specifically, the results suggest that students with higher social intelligence tend to use more effective coping strategies, which in turn leads to reduced social anxiety. Conversely, students with lower social intelligence are more likely to use ineffective coping strategies, which can lead to increased social anxiety. These results emphasize the importance of strengthening social intelligence and teaching effective coping strategies to reduce social anxiety in students.

* Corresponding Author: Gita Radfar
E-mail: gita1389@yahoo.com

<https://10.22034/jsm.2025.228531>

Received: 12 May 2025; Revised: 2 June 2025; Accepted: 6 September 2025

Available online: 6 September 2025

How to Cite: Radfar, G. , Hajiarbabi, F. and Sabour Esmacili, N. (2025). The Relationship between Social Intelligence and Social Anxiety with the Emphasizing on Mediating Role of Coping Strategies among Students in Kavian Institute of Higher Education, Mashhad. *Journal of Studies in Management, Psychology & Educational Sciences*, 4(1), 1-8.

رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی با تأکید بر نقش میانجی راهبردهای

مقابله‌ای در دانشجویان مؤسسه غیرانتفاعی کاویان مشهد

گیتا رادفر^{۱*} ID، فاطمه حاجی اربابی^۱ ID، نوشین صبور اسماعیلی^۱ ID

۱- گروه روان‌شناسی، موسسه آموزش عالی کاویان، مشهد، ایران

اطلاعات مقاله

چکیده

واژگان کلیدی:

هوش اجتماعی
اضطراب اجتماعی
راهبردهای مقابله‌ای
دانشجویان

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی با تأکید بر نقش میانجی راهبردهای مقابله‌ای در دانشجویان مؤسسه غیرانتفاعی کاویان مشهد انجام شده است. پژوهش حاضر از لحاظ روش اجرا از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری شامل ۹۲۷ دانشجوی کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد بود. در این تحقیق حجم نمونه آماری با استفاده از جدول مورگان ۲۷۴ نفر (۱۹۹ دانشجوی دختر و ۷۵ دانشجوی پسر) محاسبه گردید. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های هوش اجتماعی ترومسو (TSIS)، اضطراب اجتماعی (SPI)، و راهبردهای مقابله‌ای (WOCQ) جمع‌آوری گردید. تحلیل داده‌ها با نرم افزارهای SPSS و SmartPLS ۴ انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که راهبردهای مقابله‌ای نقش میانجی معناداری در رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی ایفا می‌کنند. به طور خاص، نتایج حاکی از آن است که دانشجویان با هوش اجتماعی بالاتر، تمایل بیشتری به استفاده از راهبردهای مقابله‌ای کارآمد دارند که این امر به نوبه خود منجر به کاهش اضطراب اجتماعی می‌شود. در مقابل، دانشجویانی که از هوش اجتماعی پایین‌تری برخوردارند، بیشتر از راهبردهای مقابله‌ای ناکارآمد استفاده می‌کنند که می‌تواند به افزایش اضطراب اجتماعی منجر شود. این نتایج بر اهمیت تقویت هوش اجتماعی و آموزش راهبردهای مقابله‌ای مؤثر برای کاهش اضطراب اجتماعی در دانشجویان تأکید می‌کند.

(کهلهستروم و کانتور^۹، ۲۰۰۰).

هوش اجتماعی با شایستگی اجتماعی مرتبط است و به افراد کمک می‌کند تا در موقعیت‌های مختلف رفتار مناسبی از خود نشان دهند. دانشجویان به دلیل فشارهای فرهنگی و نیاز به سازگاری با محیط‌های جدید، نیازمند مهارت‌های هوش اجتماعی هستند تا بتوانند با افراد مختلف ارتباط برقرار کنند و تفاوت‌های فرهنگی را درک کنند. هوش اجتماعی می‌تواند بر انتخاب و اجرای راهبردهای مقابله‌ای تأثیر بگذارد و از این طریق بر میزان اضطراب اجتماعی فرد تأثیر گذار باشد (پترایدز و همکاران^{۱۰}، ۲۰۰۴).

پژوهش‌های اخیر ویلسون و براون^{۱۱} (۲۰۲۴)، دیویس و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۳)؛ ژانگ^{۱۳} (۲۰۲۴)، نشان می‌دهند که رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر راهبردهای مقابله‌ای قرار گیرد. به عبارت دیگر، هوش اجتماعی از طریق تأثیرگذاری بر نحوه مقابله با موقعیت‌های اجتماعی، بر میزان اضطراب اجتماعی فرد تأثیر می‌گذارد. افراد با هوش اجتماعی بالا قادرند با موقعیت‌های اجتماعی به طور مؤثرتر مواجه شوند و تعاملات اجتماعی خود را بهبود بخشند. این توانایی‌ها شامل خودآگاهی، ادراک اجتماعی و توانایی مدیریت هیجانات است که به افراد کمک می‌کند در موقعیت‌های مختلف اجتماعی عملکرد بهتری داشته باشند. راهبردهای مقابله‌ای به‌عنوان تلاش‌های شناختی و رفتاری برای مدیریت موقعیت‌های استرس‌زا تعریف می‌شوند و می‌توانند نقش مهمی در کاهش اضطراب اجتماعی ایفا کنند (گارسیا^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۹).

در ارتباط با هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی، راهبردهای مقابله‌ای نقش میانجی حیاتی ایفا می‌کنند، زیرا مکانیسم عملی هستند که از طریق آن هوش اجتماعی می‌تواند بر اضطراب اجتماعی تأثیر بگذارد. هوش اجتماعی بالا به افراد امکان می‌دهد راهبردهای مقابله‌ای مؤثرتری مانند حل مسئله، ارزیابی مجدد مثبت و جستجوی حمایت اجتماعی را برای مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی چالش‌برانگیز انتخاب کنند (رشید و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۹). هوش اجتماعی می‌تواند بر انتخاب نوع راهبردهای مقابله‌ای تأثیر می‌گذارد، و سپس این راهبردها هستند که میزان اضطراب را تعیین می‌کنند. برای مثال، دانشجویانی که از هوش اجتماعی بالاتری برخوردارند، تمایل بیشتری به استفاده از سبک‌های مقابله‌ای مثبت دارند که به بهبود سلامت روان و کاهش اضطراب کمک می‌کنند، در حالی که دانشجویان با هوش اجتماعی پایین‌تر ممکن است به سبک‌های مقابله‌ای منفی روی آورند که باعث تشدید مشکلات روانی و اضطراب اجتماعی می‌شوند (دی و همکاران^{۱۶}، ۲۰۲۳). این نقش واسطه‌ای راهبردهای مقابله‌ای، تبیین عمیق‌تری از چگونگی تأثیرگذاری هوش اجتماعی بر کاهش اضطراب اجتماعی در دانشجویان فراهم می‌آورد.

زیبهلجووا و بیرکنروا^{۱۷} (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی ارتباط

دانشجویان به عنوان قشر خاصی از جامعه، با چالش‌های متعددی مانند تغییرات محیطی، فشارهای تحصیلی و گذار از دبیرستان به دانشگاه مواجه هستند که می‌تواند منجر به افزایش استرس و اضطراب شود و بر سلامت روان و کیفیت زندگی آنها تأثیر بگذارد (اندرسون و کیم^۱، ۲۰۲۲). تغییرات ناشی از ترک دبیرستان و ورود به دانشگاه، چالش‌هایی مانند افزایش استرس، انزوای اجتماعی و کاهش اعتماد به نفس را به همراه دارد. این شرایط بحرانی می‌تواند منجر به کاهش ادغام اجتماعی و مشکلات رفتاری شود (اودیمنگو^۲، ۲۰۲۳). با توجه به فشارهای زندگی مدرن، دانشجویان به عنوان گروهی در معرض خطر، بیشتر در معرض اختلالات افسردگی و اضطراب قرار دارند (شیرالی و همکاران^۳، ۲۰۲۳).

مطالعات نشان می‌دهد که شیوع اختلالات اضطرابی در میان دانشجویان در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته است، به طوری که حدود ۴۱/۶ درصد از دانشجویان علائم اضطراب را گزارش می‌کنند (تامپسون و همکاران^۴، ۲۰۲۳). اضطراب اجتماعی به عنوان ترس مداوم از موقعیت‌های اجتماعی یا عملکردی تعریف می‌شود که در آن فرد از قضاوت منفی دیگران می‌ترسد. این اختلال با مکانیسم‌های شناختی و رفتاری مانند ارزیابی منفی عملکرد اجتماعی همراه است (کلارک و ولز^۵، ۱۹۹۵). افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی تمایل دارند عملکرد خود را به طور منفی ارزیابی کنند و بر کاستی‌های خود تأکید کنند، که این امر منجر به عملکرد ضعیف‌تر در تعاملات اجتماعی می‌شود (همپل و همکاران^۶، ۲۰۱۱). مدل‌های شناختی اضطراب اجتماعی، مانند مدل کلارک و ولز، نشان می‌دهند که این اختلال با مکانیسم‌های شناختی و رفتاری خاصی همراه است. افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی تمایل دارند عملکرد خود را به طور منفی ارزیابی کنند، بر نقاط ضعف خود تمرکز نمایند و مهارت‌های رفتاری خود را در مقایسه با دیگران دست‌کم بگیرند. این عوامل منجر به عملکرد ضعیف‌تر آنها در تعاملات اجتماعی می‌شود (ژانگ و همکاران^۷، ۲۰۲۴).

یکی از متغیرهایی که می‌توان در مطالعه اضطراب اجتماعی دانشجویان مورد بررسی قرار داد، هوش اجتماعی است. هوش اجتماعی به عنوان توانایی درک و مدیریت روابط اجتماعی، می‌تواند نقش مهمی در کاهش اضطراب اجتماعی ایفا کند. این نوع از هوش به افراد کمک می‌کند تا در موقعیت‌های اجتماعی عملکرد بهتری داشته باشند. هوش اجتماعی شامل ابعادی مانند خودآگاهی، ادراک اجتماعی و توانایی مدیریت هیجان‌ها است و به افراد کمک می‌کند تا در تعاملات اجتماعی موفق‌تر عمل کنند (گانیه و موداسیر^۸، ۲۰۱۵). هوش اجتماعی توسط محققان مختلف به عنوان توانایی درک و مدیریت موثر روابط بین فردی تعریف شده است و شامل مهارت‌هایی مانند همدلی، ایفای نقش و شایستگی بین فردی است

9 Kihlstrom & Cantor
10 Petrides
11 Wilson & Brown
12 Davis
13 García et al
14 Rashid et al
15 Dai
16 Zbihlejova

1 Anderson & Kim
2 Odimegwu
3 Shiraly
4 Thompson & Patel
5 Clark & Wells
6 Hampel & Weis & Hiller & Witthöft
7 Zhang
8 Ganaie

بین هوش اجتماعی و راهبردهای مقابله‌ای در مدیران کسب و کار پرداختند. نتایج نشان داد که هوش اجتماعی با راهبردهای مقابله‌ای ارتباط معناداری دارد و تفاوت‌های جنسیتی در درک هوش اجتماعی و ترجیح راهبردهای مقابله‌ای بین مدیران مرد و زن وجود دارد. نتایج بر اهمیت تقویت هوش اجتماعی و مهارت‌های مقابله‌ای برای بهبود عملکرد مدیران تأکید کرد.

پژوهش لی و همکاران (۲۰۲۴) تأثیر هوش اجتماعی بر اضطراب و راهبردهای مقابله‌ای در دانشجویان کره‌ای را بررسی کرد. نتایج نشان داد که دانشجویان با هوش اجتماعی بالاتر کمتر دچار اضطراب شده و بیشتر از راهبردهای مسئله‌مدار استفاده می‌کنند. این مطالعه بر اهمیت تقویت هوش اجتماعی در محیط‌های آموزشی تأکید کرد. لیو و بویاتزیس^۲ (۲۰۲۱) به بررسی نقش هوش هیجانی و اجتماعی را در تاب‌آوری و بهبود از استرس بررسی کرد. نتایج نشان داد که شایستگی‌های هوش هیجانی و اجتماعی کلید اصلی در مدیریت استرس و بهبود تاب‌آوری هستند. این مطالعه طرح‌هایی عملی برای توسعه این شایستگی‌ها ارائه کرد. هدف این پاسخ دادن به این سوال است که آیا راهبردهای مقابله‌ای نقش میانجی در رابطه‌ی هوش اجتماعی با اضطراب اجتماعی دانشجویان موسسه آموزش عالی کاویان دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ روش اجرا از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد و از نظر هدف کاربردی است. این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی راهبردهای مقابله‌ای در رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی در بین دانشجویان مؤسسه غیرانتفاعی کاویان مشهد انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانشجویان کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد تمامی رشته‌های مؤسسه آموزش عالی کاویان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که تعداد آنها ۹۲۷ نفر (۷۰۹ نفر) دانشجوی دختر و ۲۱۸ نفر دانشجوی پسر) برآورد شد.

در این تحقیق حجم نمونه آماری با استفاده از جدول مورگان ۲۷۴ نفر (۱۹۹ دانشجوی دختر و ۷۵ دانشجوی پسر) محاسبه گردید. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود. به این صورت که ابتدا از بین دانشکده‌های مختلف مؤسسه آموزش عالی کاویان، سه دانشکده به روش تصادفی انتخاب شدند. سپس از هر دانشکده، چندین کلاس به صورت تصادفی برای انجام پژوهش انتخاب شد و با مراجعه به آن کلاس‌ها، دانشجویان به صورت داوطلبانه در پژوهش مشارکت داشتند.

ابزار گردآوری پژوهش

پرسشنامه هوش اجتماعی ترمسو (۲۰۰۱)

مقیاس هوش اجتماعی ترمسو توسط سیلورا، مارتین یوسن و داهل در سال ۲۰۰۱ تهیه گردیده است. این پرسشنامه دارای ۲۱ سؤال و سه خرده مقیاس می‌باشد. خرده مقیاس پردازش اطلاعات اجتماعی، خرده مقیاس مهارت‌های اجتماعی و خرده مقیاس آگاهی

اجتماعی.

در این پرسشنامه شرکت‌کنندگان عقاید خود را درباره‌ی هر سؤال بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای مشخص می‌کنند: کاملاً مخالفم (۱)، تا حدودی مخالفم (۲)، کمی مخالفم (۳)، نظری ندارم (۴)، کمی موافقم (۵)، تا حدودی موافقم (۶)، کاملاً موافقم (۷). نمره‌گذاری در برخی سؤالات به صورت معکوس انجام می‌شود. کمترین نمره برای کل پرسشنامه برابر ۲۱ و بیشترین نمره برابر ۱۴۷ می‌باشد.

سیلورا و همکاران (۲۰۰۱) ضریب پایایی این پرسشنامه را از طریق آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های پردازش اطلاعات اجتماعی، آگاهی اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۹ و ۰/۸۱ گزارش کردند. در مطالعه رضایی (۱۳۸۹) در ایران، پایایی از طریق آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۵ به‌دست آمد و روایی آن از طریق تحلیل عاملی تأیید گردید.

پرسشنامه اضطراب اجتماعی کانور (۲۰۰۰)

پرسشنامه اضطراب اجتماعی (SPIN) اولین بار توسط کانور و همکاران در سال ۲۰۰۰ برای ارزیابی هراس اجتماعی تهیه شد. این پرسشنامه ۱۷ گویه دارد و دارای سه مقیاس فرعی مقیاس ترس (۶ ماده)، مقیاس اجتناب (۷ ماده) و مقیاس ناراحتی فیزیولوژیکی (۴ ماده) است.

هر ماده بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای درجه‌بندی می‌شود: به هیچ‌وجه (۰)، کم (۱)، تا اندازه‌های (۲)، زیاد (۳)، خیلی زیاد (۴). نمره هر خرده مقیاس از طریق جمع نمره‌های ماده‌های مربوط به آن خرده مقیاس به دست می‌آید. برای تفسیر نمرات، نقطه برش ۴۰ با دقت تشخیص ۸۰ درصد و نقطه برش ۵۰ با دقت تشخیص ۸۹ درصد، افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی را از افراد بهنجار جدا می‌کند.

اعتبار این پرسشنامه از طریق روش بازآزمایی در گروه‌هایی که اختلال هراس اجتماعی داشتند برابر ۷۸ صدم تا ۸۹ صدم و ضریب همسانی درونی آن در گروه بهنجار ۹۴ صدم می‌باشد. برای مقیاس‌های ترس، اجتناب و ناراحتی فیزیولوژیکی به ترتیب ۸۹ صدم، ۹۱ صدم و ۸۰ صدم گزارش گردیده است.

پرسشنامه راهبرد مقابله‌ای لازاروس و فولکمن (۱۹۸۵)

این پرسشنامه که ابتدا به نام "پرسشنامه راهبردهای مقابله‌ای" در سال‌های ۱۹۷۶ تا ۱۹۷۷ ایجاد شد، در سال ۱۹۸۵ توسط فولکمن و لازاروس مورد تجدیدنظر قرار گرفت. پرسشنامه شامل ۶۶ گویه است که ۸ روش مقابله‌ای را می‌سنجد. این روش‌ها به دو دسته راهبرد مسئله‌مدار و راهبرد هیجان‌مدار تقسیم می‌شوند:

نمره‌گذاری این پرسشنامه از طریق مقیاس لیکرت چهار گزینه‌ای انجام می‌شود: به کار نبردم (۰)، تا حدی به کار بردم (۱)، بیشتر مواقع به کار بردم (۲)، به مقدار زیاد به کار بردم (۳). نمره‌گذاری به دو صورت خام (مجموع نمرات جواب‌های آزمودنی به زیر مقیاس‌ها) و نسبی (سهم هر کدام از مقیاس‌های مقابله‌ای نسبت به ترکیب کل مقیاس‌ها) انجام می‌شود.

روایی سازه این پرسشنامه با پیشبینی‌های نظری هماهنگ است. در مطالعه واحدی (۱۳۷۹) در ایران، اعتبار پرسشنامه از طریق

فرضیات پژوهش، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف جهت سنجش وضعیت نرمال بودن یا نبودن داده‌ها حاصل از پژوهش استفاده گردید؛ همچنین این آزمون میزان تناسب داده‌ها را با جامعه آماری مورد قبل از آزمون مدل ابتدا مفروضه‌های نرمال بودن، هم‌خطی بودن متغیرها و استقلال خطاها مورد بررسی قرار گرفت.

براساس یافته‌های این پژوهش نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان دهنده مطلوب بودن متغیرهای پژوهش و زیرمقیاس‌های آن می‌باشد. بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که توزیع متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش در جامعه آماری، نرمال بوده و از آزمون‌های پارامتریک در پژوهش استفاده می‌شود، پس اطلاعات حاصل از این داده‌ها قابل استناد و معتبر می‌باشد. جهت بررسی هم‌خطی متغیرهای پژوهش از شاخص تحمل و عامل تورم واریانس استفاده شد. شاخص تحمل $0/1$ (Tolerance) یا کمتر نشان دهنده هم‌خطی بودن است. همچنین عامل تورم واریانس (VIF) بالاتر از ۱۰ نشان دهنده هم‌خطی بودن است.

بررسی فرضیه‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و Smart-PLS 4 استفاده شده است. این روش به‌ویژه برای بررسی روابط پیچیده و ارزیابی نقش‌های میانجی و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرها بسیار مناسب است.

اولین گام در بررسی مدل‌های اندازه‌گیری مدل‌سازی معادلات ساختاری بررسی بارهای عاملی متغیرهای مشاهده‌پذیر است. بارهای عاملی در نمودار زیر آمده است.

بر اساس نمودار ۱، بارهای عاملی مدل اندازه‌گیری پژوهش چنین تفسیر می‌شود: در این مدل، تمامی متغیرهای مشاهده شده دارای بارهای عاملی قابل قبول و بالاتر از حد آستانه $0/4$ هستند، که نشان‌دهنده روایی همگرای مناسب سازه‌های مورد مطالعه است. برای متغیر مکنون "راهبردهای مقابله‌ای"، بارهای عاملی عبارتند از $0/998$ برای "راهبرد مقابله‌ای مساله‌مدار" و $0/675$ برای "راهبرد مقابله‌ای هیجان‌مدار". این اعداد نشان می‌دهند که "راهبرد مقابله‌ای مساله‌مدار" تأثیر بیشتری بر این متغیر مکنون دارد. در خصوص متغیر مکنون "اضطراب اجتماعی"، متغیرهای مشاهده شده با بارهای $0/936$ ، $0/898$ ، $0/821$ و $0/995$ به ترتیب به مراحل اول، دوم و سوم اضطراب اجتماعی مربوط می‌شوند. این بارهای عاملی نشان می‌دهند که هر سه متغیر مشاهده شده به خوبی اضطراب اجتماعی را تبیین می‌کنند.

برای "هوش اجتماعی"، بارهای عاملی شامل $0/549$ برای مرحله اول، $0/445$ برای مرحله دوم و $0/915$ برای مرحله سوم هستند. این مقادیر نشان می‌دهند که مرحله سوم تأثیر بیشتری بر هوش اجتماعی دارد.

به‌طور کلی، تمامی بارهای عاملی بیش از $0/4$ هستند که نشان‌دهنده قابلیت قبول آنها در مدل است. این امر حاکی از آن است که متغیرهای مشاهده شده به‌طور مناسبی متغیرهای مکنون خود را تبیین می‌کنند و مدل از اعتبار مناسبی برخوردار است.

روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) $0/80$ برآورد گردید و نتایج روش تحلیل خرده مقیاس‌های اصلی و چرخش واریماکس نشان داد که مقیاس روش‌های رویارویی از ۱۰ عامل با بار عاملی بیش از $0/30$ تشکیل گردیده است.

روش اجرای پژوهش

پس از آنکه مجوزهای لازم از دانشگاه جهت انجام پژوهش اخذ گردید، پرسشنامه‌ها در گروه‌های کلاسی در بین دانشجویان توزیع گردید. تعداد ۳۰۰ پاسخنامه از شرکت‌کنندگان در پژوهش اخذ گردید. ۲۴ پاسخنامه به دلیل عدم پاسخ از روند پژوهش خارج گردید و تعداد ۲۷۴ پاسخنامه مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

ملاحظات اخلاقی در پژوهش

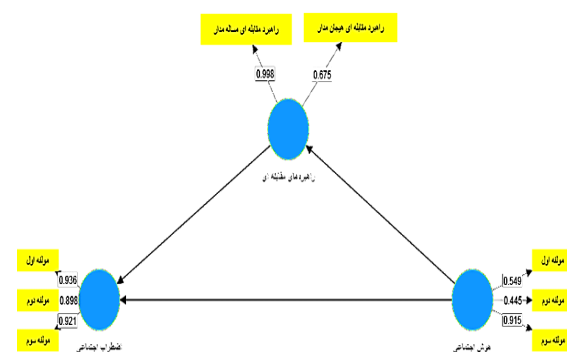
در این پژوهش، رعایت اصول اخلاقی و انسانی در تمام مراحل تحقیق، از طراحی تا اجرا و تحلیل داده‌ها، مورد توجه قرار گرفته است. کلیه فرآیندهای پژوهش با کسب مجوزهای لازم از مراجع ذیصلاح و در چارچوب منشور اخلاق پژوهش‌های علمی انجام شده است.

شرکت‌کنندگان در این تحقیق (دانشجویان مؤسسه غیرانتفاعی کاپوان مشهد) با آگاهی کامل از اهداف و روش‌های پژوهش، به صورت داوطلبانه در مطالعه مشارکت نموده‌اند. از تمامی آنها رضایت‌نامه آگاهانه اخذ شده و تأکید شده است که امکان خروج از پژوهش در هر مرحله، بدون هیچ‌گونه تبعاتی، برای آنها وجود دارد. اصل محرمانگی و رازداری به طور کامل رعایت شده است؛ به گونه‌ای که اطلاعات فردی شرکت‌کنندگان به صورت کدگذاری شده ثبت گردیده و تنها در اختیار تیم تحقیق قرار گرفته است. همچنین، در ارائه نتایج، داده‌ها به صورت جمعی و ناشناس تحلیل و گزارش شده‌اند و هیچ‌گونه نتیجه‌گیری فردی صورت نگرفته است.

یافته‌ها

دانشجویان شرکت‌کننده در این طرح پژوهشی از نظر جنسیت به دو گروه زن و مرد تقسیم‌بندی شده‌اند. از مجموع ۲۷۴ شرکت‌کننده، ۱۹۹ نفر (۷۲/۶ درصد) زن و ۷۵ نفر (۲۷/۴ درصد) مرد بودند. درصد فراوانی تجمعی نیز نشان می‌دهد که زنان با $72/6$ درصد در رده اول قرار دارند و سهم مردان به همراه آنها جمعاً 100 درصد را تشکیل می‌دهد.

به منظور تجزیه و تحلیل استنباطی و تصمیم‌گیری در مورد

نمودار ۱. بارهای عاملی متغیرهای مشاهده‌پذیر

جدول ۱. آزمون فورنل - لارکر

متغیر	هوش اجتماعی	راهبردهای مقابله‌ای	اضطراب اجتماعی
هوش اجتماعی	۰/۶۸۸		
راهبردهای مقابله‌ای	۰/۳۶۳	۰/۸۵۱	
اضطراب اجتماعی	-۰/۶۲۷	-۰/۲۴۳	۰/۹۱۹

آزمون فورنل-لارکر برای بررسی روایی تفکیکی سازه‌ها در مدل‌های ساختاری استفاده می‌شود. بر اساس این آزمون، برای تأیید روایی تفکیکی، جذر AVE هر سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها باشد.

جذر شاخص AVE بیشتر از همبستگی آن با "راهبردهای مقابله‌ای" (۰/۳۶۳) و "اضطراب اجتماعی" (-۰/۶۲۷) است و نشان‌دهنده روایی تفکیکی مناسب برای "هوش اجتماعی" است.

جذر شاخص AVE بیشتر از همبستگی آن با "هوش اجتماعی" (۰/۳۶۳) و "اضطراب اجتماعی" (-۰/۲۴۳) است. که نشان‌دهنده روایی تفکیکی مناسب برای "راهبردهای مقابله‌ای" است.

جذر شاخص AVE بیشتر از همبستگی آن با "هوش اجتماعی" (-۰/۶۲۷) و "راهبردهای مقابله‌ای" (-۰/۳۶۳) است که نشان‌دهنده روایی تفکیکی مناسب برای "اضطراب اجتماعی" است.

مقادیر جذر AVE برای تمامی سازه‌ها بیشتر از همبستگی بین سازه‌ها است، که نشان‌دهنده روایی تفکیکی مناسب در مدل است. این بدین معناست که هر سازه به خوبی از سازه‌های دیگر متمایز است و مدل می‌تواند به درستی سازه‌های مختلف را از هم تفکیک کند.

یکدیگر از پیش فرض‌های اجرای مدل پژوهش وجود رابطه معنادار بین متغیرهای تحقیق می‌باشد که این موضوع با محاسبه ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته است. براساس خروجی نرم‌افزار SPSS در صورتی که سطح معناداری در ماتریس همبستگی به ترتیب در سطح اطمینان ۹۹٪ و ۹۵٪ معنادار باشد، فرض رابطه بین دو متغیر تأیید می‌گردد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	هوش اجتماعی	راهبردهای مقابله‌ای هیجان‌مدار	راهبردهای مقابله‌ای مسأله‌مدار	اضطراب اجتماعی
هوش اجتماعی	-			
راهبردهای مقابله‌ای هیجان‌مدار	-۰/۲	-		
راهبردهای مقابله‌ای مسأله‌مدار	۰/۳۲۶	۰/۱	-	
اضطراب اجتماعی	-۰/۵۹۳	۰/۳	-۰/۳	-

نتایج بدست آمده از جدول ۲ نشان‌دهنده این است که بین متغیرهای پژوهش و زیر مقیاس‌های آنها ارتباط مناسب و مطلوب وجود دارد. به بیان دیگر رابطه همبستگی مطلوب بین متغیرهای پژوهش وجود دارد. بنابراین می‌توان در خصوص سنجش فرضیه‌های پژوهش اقدامات لازم را صورت داد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد راهبردهای مقابله‌ای نقش میانجی در رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی دانشجویان دارد. این نتایج با یافته‌های غضنفری و ندری (۱۳۹۸): توحدیان، بیجاری و دهشیری (۱۳۹۹); مرادی همدانی و صفایی راد (۱۴۰۲); توجهی و تمنائی‌فر (۱۴۰۱); کریمی و احمدی (۱۴۰۳); رضایی و عابدی (۱۴۰۳); حسونندی، مرادی و سلیمانی (۱۴۰۲) هم‌سو است. همچنین با مطالعات بشارت و همکاران (۲۰۱۴); لای و بویاتریس (۲۰۲۴); گارسیا و همکاران (۲۰۱۹); زیبالواجا و بیرکونوا (۲۰۲۲); اسمیت و جانسون (۲۰۲۰) با نتایج کسب شده از این پژوهش مطابقت داشته و هم‌سو می‌باشد.

هوش اجتماعی به توانایی فرد در درک و مدیریت تعاملات اجتماعی اشاره دارد که شامل مهارت‌هایی چون برقراری ارتباط مؤثر، درک احساسات دیگران و مدیریت موقعیت‌های اجتماعی است (گلمن^۱، ترجمه رزم ارا، ۱۳۸۵) این مفهوم نقش مهمی در تأثیرگذاری بر سلامت روان و توانایی فرد در مقابله با چالش‌های اجتماعی ایفا می‌کند. اضطراب اجتماعی نیز به احساس ترس و نگرانی از ارزیابی منفی توسط دیگران در موقعیت‌های اجتماعی اطلاق می‌شود و به‌عنوان یکی از شایع‌ترین اختلالات اضطرابی در دنیای مدرن شناخته می‌شود (کاشدان و روتنبرگ، ۲۰۲۱).

راهبردهای مقابله‌ای، که به‌طور کلی به دو دسته اصلی تقسیم می‌شوند، به‌عنوان مکانیزم‌های رفتاری و شناختی برای مدیریت استرس و مشکلات اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند. این دسته‌ها شامل راهبردهای مسئله‌مدار که بر حل مشکل و فائق آمدن بر چالش‌ها تمرکز دارند و راهبردهای هیجان‌مدار که به تنظیم و کاهش هیجان‌های منفی پرداخته و بر آرامش فرد تمرکز دارند می‌شوند (لازاروس و فولکمن^۲، ۲۰۲۰) پژوهش‌ها نشان می‌دهند که افرادی باهوش اجتماعی بالا، معمولاً از راهبردهای مقابله‌ای مؤثرتری استفاده می‌کنند که می‌تواند به کاهش اضطراب اجتماعی کمک کند (مایر، سالوی و کاروسو^۳، ۲۰۲۱).

نقش میانجی‌گری راهبردهای مقابله‌ای در این رابطه به‌طور خاص به این شکل است که هوش اجتماعی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر انتخاب و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای داشته باشد. به این معنا که افراد با هوش اجتماعی بالاتر، از توانایی بیشتری برای شناسایی احساسات خود و دیگران برخوردارند و می‌توانند راهبردهایی را انتخاب کنند که به‌طور مؤثرتر اضطراب اجتماعی را کاهش دهند (کاشدان و روتنبرگ^۴، ۲۰۲۰). این انتخاب و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای می‌تواند به‌طور معناداری بر کاهش اضطراب اجتماعی تأثیر بگذارد (مارتینز و لی^۵، ۲۰۲۴).

مطابق با نظریه خودکارآمدی بندورا^۶ (۱۹۷۷)، افراد با خودکارآمدی بالا احساس توانمندی بیشتری در مدیریت موقعیت‌های اجتماعی دارند و این احساس می‌تواند به کاهش

1 Smith&Johnson
2 Golman
3 Lazarus & Folkman
4 Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso
5 Kashdan & Rottenberg
6 Martinez & Lee
7 Bandura

حسنوندی، سینا؛ مرادی، علی؛ سلیمانی، مرتضی. (۱۴۰۱). نقش میانجی راهبردهای مقابله‌ای در رابطه هوش اجتماعی با اضطراب اجتماعی. مجله روانشناسی اجتماعی، ۲۳ (۱)، ۸۵-۱۰۰.

رضایی، نسرين؛ عابدی، زهرا. (۱۴۰۳). بررسی نقش میانجی راهبردهای مقابله‌ای در رابطه بین هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی. فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۱۷ (۴)، ۲۳۵-۲۲۰.

غضنفری، فیروزه؛ ندری، مجتبی. (۱۳۹۸). تدوین مدل سبب شناسی اختلال اضطراب اجتماعی نوجوانان بر اساس مولفه‌های حساسیت اضطرابی، تنظیم هیجانی منفی و سبک دلبستگی ناایمن اجتماعی و دوسوگرا با نقش میانجی راهبرد مقابله هیجان‌مدار. ۱۰ (۳۵)، ۹۷-۱۳۰.

گلن، دانیل. (۱۳۸۵). هوش اجتماعی هوشیار رزم آرا، مترجم. انتشارات لیوسا. کریمی، شریف؛ احمدی، نوید. (۱۴۰۳). تأثیر راهبردهای مقابله‌ای بر اضطراب اجتماعی در نوجوانان. مجله روان‌شناسی کاربردی، ۱۹ (۱)، ۱۰۳-۱۲۰.

مرادی همدانی، مریم؛ صفایی راد، ایرج. (۱۴۰۲). رابطه اضطراب و هوش اجتماعی دانش آموزان با ویژگی‌های شخصیت معلمان. هفتمین همایش بین‌المللی روان‌شناسی مدرسه.

Anderson, L., & Kim, J. (2022). Conflict resolution skills among university students: The role of social intelligence. *Journal of College Student Development*, 63 (4), 412-426.

Anderson, P., & Miller, S. (2024). Coping strategies and social anxiety in university students: A longitudinal study. *Journal of Clinical Psychology*, 80 (3), 234-248.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.

Besharat, M., Noorbala, A., & Zahedi, K. (2014). Alexithymia and emotion regulation in strategies patients with somatization, anxiety disorders and normal individuals: A comparative study. *Contemporary Psychology*, 8 (2), 3-16. <https://www.sid.ir/paper/120137/fa>.

Clark, D. M., & Wells, A. (1995). A cognitive model of social phobia. In R. G. Heimberg, M. R. Liebowitz, D. A. Hope, & F. R. Schneier (Eds.), *Social phobia: Diagnosis, assessment, and treatment* (pp. 69-93). Guilford Press.

Dai, P., Yi, G., Qian, D., Wu, Z., Fu, M., & Peng, H. (2023). Social support mediates the relationship between coping styles and the mental health of medical students. *Psychology Research and Behavior Management*, 16, 1299-1313.

Davis, K., & Wilson, R. (2024). Modern challenges in student mental health. *Higher Education Research & Development*, 43 (1), 89-104.

Dugyala, M., & Poyrazli, S. (2021). Social anxiety, depression, coping self-efficacy, and coping strategies among college students. *Psycho-Educational Research Reviews*, 10 (3), 411-425.

Ganaie, M. Y., & Mudasir, H. (2015). A study of social intelligence & academic achievement of college students of district Srinagar, J&K, India. *Journal of American Science*, 11 (3), 23-27.

García, J. A., Fernández, R., & Martínez, P. (2019). Social intelligence and coping strategies: A cross-cultural study. *European Journal of Psychology*, 45 (3), 210-225.

Gupta, A., Sharma, R., & Singh, P. (2022). Application of social robots in social anxiety interventions. *Journal of Social Anxiety and Robotics*, 15 (4), 123-134.

Hampel, S., Weis, S., Hiller, W., & Witthöft, M. (2011). The relations between social anxiety and social intelligence: A latent variable analysis. *Journal of Anxiety Disorders*, 25 (4), 545-553.

Kashdan, T. B., & Rottenberg, J. (2021). Psychological flexibility and social anxiety: Reexamining the role of emotion regulation in social anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 75, Article 102295.

Kihlstrom, J. F., & Cantor, N. (2000). Social intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.), *Handbook of intelligence* (2nd ed., pp. 359-379). Cambridge University Press.

Lazarus, R. S., & Folkman, S. (2020). *Stress, appraisal, and coping*. Springer.

Lee, J. Y., Kim, S. H., & Cho, Y. R. (2024). The role of

اضطراب اجتماعی کمک کند. این خودکارآمدی می‌تواند تحت تأثیر هوش اجتماعی و انتخاب راهبردهای مقابله‌ای قرار گیرد. به عبارت دیگر، افرادی که از هوش اجتماعی بالایی برخوردارند، به‌طور معمول انتخاب‌هایی مؤثرتر در مواجهه با چالش‌های اجتماعی دارند و از راهبردهای مسئله‌مدار استفاده می‌کنند که می‌تواند به کاهش اضطراب اجتماعی کمک کند (کریمی و همکاران، ۲۰۲۳).

در این راستا، تحقیقاتی که بر روی ارتباط بین هوش اجتماعی، راهبردهای مقابله‌ای و اضطراب اجتماعی انجام شده‌اند، نشان می‌دهند که افراد با هوش اجتماعی بالا می‌توانند به‌طور مؤثرتری از راهبردهای مقابله‌ای مسئله‌مدار استفاده کنند. این افراد معمولاً از توانایی‌های شناختی و عاطفی خود برای مدیریت موقعیت‌های اجتماعی بهره‌برداری می‌کنند و به این ترتیب، اضطراب اجتماعی آنها کاهش می‌یابد (دوگلا و همکاران، ۲۰۲۱).

این پژوهش نیز مانند دیگر مطالعات دارای محدودیت‌هایی می‌باشد. نخست ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش بر مبنای خوداظهاری آزمودنی‌ها بود، لذا این امکان وجود دارد که شیوه پاسخ‌دهی آنها تحت تأثیر سوگیری و تحریف‌های شناختی و باورهای آنها قرار گرفته باشد. همچنین، تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر هوش اجتماعی و اضطراب اجتماعی می‌تواند نتایج را متفاوت سازد و بر قابلیت تعمیم پژوهش به دیگر جوامع تأثیر بگذارد. این محدودیت‌ها باید در تفسیر نتایج لحاظ شوند و در پژوهش‌های آینده با بهبود این جنبه‌ها، نتایج دقیق‌تر به دست آید.

با توجه به نتایج پژوهش و محدودیت‌های آن پیشنهاد می‌گردد به دلیل اهمیت موضوع در مطالعات آتی انجام پژوهش‌ها بر روی نمونه‌های متنوع‌تر از نظر فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی می‌تواند به تعمیم‌پذیری بیشتر نتایج کمک کند. همچنین پیشنهاد می‌گردد به‌منظور شناخت و درک بهتر علاوه بر پرسشنامه از شیوه‌های دیگر جمع‌آوری اطلاعات همچون مشاهده و مصاحبه استفاده گردد تا داده‌های بدست آمده جامع‌تر و مطلوب‌تر گردد. از نتایج به‌دست آمده پژوهش حاضر می‌توان در قالب بسته‌های آموزشی به منظور استفاده مشاوران دانشگاه و همچنین کادر آموزشی به جهت ارتقاء هوش اجتماعی و کاهش اضطراب اجتماعی استفاده نمود و اطلاعات آن را در اختیار دانشجویان و اساتید قرار داد.

منابع

آزادگان مهر، مریم؛ اصغری ابراهیم آباد، محمد جواد؛ مشیریان فراچی، سید محمدمهدی. (۱۳۹۹). راهبردهای مقابله با استرس در دانشجویان؛ نقش فرآیند شناخت و دشواری تنظیم هیجانی. کنفرانس ملی پژوهش در روانشناسی. توحیدیان، ملیحه؛ بیجاری، اعظم فرح؛ دهشیری، غلامرضا. (۱۳۹۹). نقش هوش اجتماعی و ذهن خوانی از طریق چشم و صدا در پیش بینی اضطراب اجتماعی بر اساس مدل کلارک و ولز. پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۰ (۴۰)، ۹۷-۱۱۸.

توجهی، مطهره؛ تمنائی فر، محمدرضا. (۱۴۰۱). رابطه راهبردهای مقابله‌ای و حمایت اجتماعی با اضطراب امتحان دانش آموزان در پاندمی کووید-۱۹؛ نقش واسطه‌ای تاب آوری تحصیلی. روانشناسی بالینی و شخصیت، ۲۰ (۲)، ۱۴۹-۱۶۳.

حاجی آقازاد، یاسر؛ پناهی فر، سجاد. (۱۴۰۰). بررسی نقش میانجی هوش اخلاقی در رابطه بین سازگاری اجتماعی و تاب آوری با سبک‌های مقابله‌ای دانش آموزان. هفتمین کنفرانس بین‌المللی دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روان‌شناسی ایران.

self-discrepancy in social anxiety disorder: A psychodynamic perspective. *Journal of Clinical Psychology*, 80 (3), 456-470.

Lewis, M., & Clark, D. (2024). Social intelligence and anxiety management. *Journal of Social Psychology*, 164 (1), 78-94.

Liu, H., & Boyatzis, R. E. (2021). Focusing on resilience and renewal from stress: The role of emotional and social intelligence competencies. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 685829.

Martinez, R., & Lee, K. (2024). Trends in student mental health research. *Journal of Educational Psychology*, 116 (2), 278-294.

Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2021). Emotional intelligence: New ability or eclectic traits? *American Psychologist*, 59 (6), 434-445.

Odimegwu, A. I. (2023). Influence of optimism, self-esteem and self-concept on social intelligence among university undergraduates. *Journal of Psychology and Behavioural Disciplines, COOU*, 2 (3).

Petrides, K. V., Frederickson, N., & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and Individual Differences*, 36 (2), 277-293.

Rashid, F., Shahid, Z., Atif, I., Wazir, S., Khalid, M., & Hamid, F. (2019). Coping strategies of depression, anxiety and stress amongst medical students from different colleges of Rawalpindi and Islamabad, Pakistan. *Rawal Medical Journal*, 44 (2), 392.

Shiraly, R., Roshanfekar, A., & Griffiths, M. D. (2023). Psychological distress, social media use, and academic performance of medical students: The mediating role of coping style. *BMC Psychology*, 11 (1), 1-9.

Thompson, G., & Patel, S. (2023). Social intelligence in online learning environments. *The Internet and Higher Education*, 57, 100-114.

Wilson, M., & Brown, J. (2024). The mediating role of coping strategies. *Anxiety, Stress, & Coping*, 37 (1), 78-93.

Zbihlejova, L., & Birknerova, Z. (2022). Analysis of the links between social intelligence and coping strategies of business managers in terms of development of their potential. *Societies*, 12 (6), Article 177.

Zhang, L., Wang, K., Zhu, Y., & Li, X. (2024). Intergenerational transmission of social anxiety: A psychodynamic family systems approach. *Family Process*, 63 (2), 289-303.